

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

**Leadership Development Model of Learning Center Executives based
on Philosophy of Sufficiency Economy
for Education under the Office of Basic Education Commission**

อรรณญา เพ็มพีรพัฒน์^{1,*} วินัย ทองภูบาล² ประยัด ภุมิโคกรักษ์² และศักดิ์ชัย ภูเจริญ²
Arunya Permppeerapat^{1,} Winai Thongpuban² Prayad Bhoomkhokrak² and Sakchai Phucharoen²*

ABSTRACT

This research aimed to study leadership, and to create a model and to test the effectiveness of the leadership development model under the Office of Basic Education Commission. This research consisted of 3 phases ; 1) the study of leadership traits of learning center executives, 2) the creation of a model for developing the leadership of learning center executives and 3) the testing of the model for developing the leadership of learning center executives, which they were separated into two stages : first, the feasibility of the model was assessed administrators-prototypes. Data were collected using these research tools; second, assessment was performed to confirm the effectiveness of the model. The results showed that leadership for executives which consisted of twenty-six favorable traits divided into four aspects; The Leadership development model consisted of four components; the overall assessment of the model as a whole was at the highest level, and the assessment results confirmed the feasibility study of the model.

Keywords : Leadership Development, Learning Center Executives, Sufficiency Economy

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา 30000
Ed.D. student in Leadership in Educational Administration Nakhon Ratchasima Rajabhat University,
Nakhon Ratchasima 30000, Thailand

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา 30000

Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000, Thailand

* Corresponding author, e-mail: arunya.per@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำ สร้างรูปแบบ และตรวจสอบประสิทธิภาพรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาศักดิ์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ และการตรวจสอบประสิทธิภาพรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นแรกประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ขั้นที่สองประเมินยืนยันประสิทธิภาพของรูปแบบ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหาร ประกอบด้วย 26 คุณลักษณะ แบ่งเป็นภาวะผู้นำ 4 ด้าน รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและผลการประเมินยืนยันสอดคล้องกับการศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบ

คำสำคัญ : พัฒนาภาวะผู้นำ ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง

บทนำ

ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาคือเป็นแบบอย่างสถานศึกษาที่มีศักยภาพน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษา จัดสภาพแวดล้อมและจัดการเรียนรู้ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา ทำให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกโรงเรียนภายในปี พ.ศ. 2556 โดยจัดแบ่งสถานศึกษาดำเนินการตามยุทธศาสตร์เป็น 4 ประเภท ได้แก่ สถานศึกษาทั่วไป สถานศึกษาพอเพียง สถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ และศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษากำหนดหลักเกณฑ์สถานศึกษาที่จะได้รับการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ต้องเป็นสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบที่ผ่านการประเมินโดยคณะกรรมการประเมินตามเกณฑ์คุณภาพในระดับ 4 ขึ้นไป มีเป้าหมายระยะเวลาดำเนินงาน 3 ปี คือ ปี พ.ศ. 2554 สถานศึกษาได้รับการประเมินให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านการศึกษาคือ 84 ศูนย์การเรียนรู้ และ ปี พ.ศ. 2556 สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาครอบคลุมทุกเขตพื้นที่การศึกษาและมีศูนย์การเรียนรู้อย่างน้อย 1 แห่ง ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2554 : 1-3) จากการกำหนดนโยบายและเป้าหมายดังกล่าวส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการขับเคลื่อนในทุกระดับ โดยระดับสถานศึกษาถือเป็นหน่วยปฏิบัติที่เป็นเป้าหมายสำคัญในการวางแผนทางการพัฒนาให้เกิดความพร้อมเพื่อให้การขับเคลื่อนมีพลังและมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2554 : 2-4) ในปี พ.ศ. 2554 มีสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานผ่านการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษากว่า 13 โรงเรียน และ ปี พ.ศ. 2555 จำนวน 14 โรงเรียน รวมสถานศึกษาที่ได้รับการประกาศเป็นศูนย์การเรียนรู้ ในปี พ.ศ. 2554-2555 จำนวน 27 โรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2555 : 1-2) ทำให้มีสถานศึกษาอีกเป็นจำนวนมากที่ยังขาดความพร้อมในการพัฒนาศักยภาพให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ซึ่งแสดงถึงปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการของผู้บริหารที่ยังขาดคุณลักษณะภาวะผู้นำ ขาดความเชื่อมโยงในแนวคิดและหลักปฏิบัติในการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดความเข้มแข็ง เกิดองค์ความรู้ ทักษะ รู้เท่าทัน สามารถปรับตัวและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ จากเหตุผลที่กระทรวง ศึกษาธิการกำหนดเป็นนโยบายและเป้าหมายในการขับเคลื่อนและในการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้ง บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารที่จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถในการสร้างแรงกระตุ้นผลักดันให้สถาน ศึกษาเชื่อมั่นนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การ ปฏิบัติได้สอดคล้องกับสภาพการณ์และเป้าหมายความสำเร็จ โดยปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ผู้บริหารสามารถนำหลัก การและแนวคิดสู่การปฏิบัติได้คือภาวะผู้นำ ด้วยเหตุนี้การ พัฒนาภาวะผู้นำจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็น โดยเฉพาะการพัฒนาตนเพื่อเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการวิจัย รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเป็นการศึกษาที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับแนวทาง ปฏิบัติของผู้บริหาร ในการตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ภาวะ ผู้นำที่จะส่งผลให้การบริหารจัดการสถานศึกษาประสบผล สำเร็จบรรลุตามนโยบายและเป้าหมาย การขับเคลื่อนหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาได้อย่างมี คุณภาพ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา เพื่อสร้างรูปแบบและเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของ รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำ สืบเคราะห์จาก แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามแนวคิดของ House, Hersey and Blanchard ภาวะผู้นำที่อารีของ

Yukl ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของ Bass ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามแนวคิดของ Dubrin, Lussier และ เนตรพัฒนา ยาวีราช ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของ พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต และศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำจาก การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ได้องค์ประกอบหลักภาวะผู้นำ ที่ใช้เป็นกรอบในการพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านอุดมการณ์ ด้านการพัฒนาทีมงาน ด้านการจูงใจ และด้านคุณธรรม จริยธรรม

2. การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของ ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงด้านการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้แนวคิดทฤษฎีการสร้างรูปแบบของ Smith and others และ Keeves องค์ประกอบของรูปแบบ ตามแนวคิด ทฤษฎีของ Brown and Moerg, Bardo and Hartman, Bush, วิเชียร ชิวพิมาย, เบญจพร แก้วมีศรี, จินตนา ศักดิ์ภู่อารัม, ปราณี แสนทวีสุข, ทิศนา ขัมมณี และคณะ และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เป็น กรอบในการสร้างรูปแบบ ได้โครงสร้างของรูปแบบมี 4 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิด/หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนา 4 ขั้นตอน ได้แก่ สร้างแนวคิด (Concept) เตรียมการ (Prepare) พัฒนา (Develop) และประเมินผล (Evaluate) และ 4) เงื่อนไขหรือข้อจำกัด

3. การตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการ พัฒนาภาวะผู้นำ ของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นแรก ประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยใช้เครื่องมือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประชากร คือ ผู้บริหารสถาน ศึกษาพอเพียงต้นแบบที่พร้อมรับการประเมินสถานศึกษา เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา และขั้นที่สองการประเมินเพื่อยืนยัน ประสิทธิภาพของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีคุณสมบัติ

1.1 ผู้เชี่ยวชาญการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ปี พ.ศ. 2554-2555 จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน และผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน

1.2 ผู้เชี่ยวชาญในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงระดับนโยบาย จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จำนวน 1 คน มูลนิธิสยามกัมมาจล จำนวน 1 คน และวิทยาลัยการอาชีพ จำนวน 1 คน

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญตามตารางนัดหมายด้วยตนเอง และการวิเคราะห์ข้อมูลคือ จัดระเบียบเนื้อหาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เชื่อมโยงข้อมูลและตีความหมายข้อมูลข้อสรุปที่เป็นสาระหลัก

2. การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการเป็น 2 ส่วน

2.1 ร่างรูปแบบและองค์ประกอบของรูปแบบโดยนำผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำและหลักการในการสร้างรูปแบบเป็นแนวทางกำหนดโครงสร้างของรูปแบบ นำผลการวิเคราะห์คุณลักษณะภาวะผู้นำจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาเป็นข้อมูลกำหนดสาระการพัฒนาภาวะผู้นำได้โครงสร้างของรูปแบบ 4 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิด/

หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนา 4 ขั้นตอน ได้แก่ สร้างแนวคิด เตรียมการ พัฒนา และประเมินผล และ 4) เงื่อนไขหรือข้อจำกัด

2.2 การประชุมผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ หลักเกณฑ์การพิจารณาผู้เชี่ยวชาญ คือ มีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษาและการขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 4 คน และผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา จำนวน 3 คน เครื่องมือเป็นแบบประเมินความเหมาะสม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยประชุมผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลจากการวิพากษ์ แสดงความคิดเห็น โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปเป็นความเรียง และการวิเคราะห์แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขั้นแรกประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบ เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป และตอนที่ 2 ความเป็นไปได้ของรูปแบบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม ด้านการพัฒนาทีมงาน ด้านการจูงใจ และด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยแต่ละด้านมีกระบวนการพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ สร้างแนวคิด เตรียมการ พัฒนา และประเมินผล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการตอบกลับทางไปรษณีย์วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปใช้สถิติเชิงพรรณนาเป็นค่าร้อยละ (Percentage) และวิเคราะห์ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และขั้นที่สองประเมินยืนยันประสิทธิภาพของรูปแบบโดยวิธีสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน เครื่องมือเป็นแบบประเมินความคิดเห็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แยกเป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้าน

อุดมการณ์ ด้านการพัฒนาทีมงาน ด้านการจูงใจ และด้านคุณธรรม จริยธรรม เก็บรวบรวมข้อมูลตามวันเวลาที่นัดหมายด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ คิดเป็นร้อยละ และในส่วนท้ายของแบบประเมินแต่ละด้านเป็นแบบปลายเปิดใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาศักดิ์สิทธิ์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย 26 คุณลักษณะ สังเคราะห์ได้เป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำ 4 ด้าน

1.1 ด้านอุดมการณ์ ประกอบด้วยคุณลักษณะภาวะผู้นำ 9 คุณลักษณะ ได้แก่ ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความมุ่งมั่นจริงจัง มีเป้าหมายที่ชัดเจน การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การกำหนดทิศทางวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สร้างทางเลือกที่หลากหลาย เข้าใจบริบทพัฒนาตนเองค้นคว้าใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ และความเป็นปัจเจกบุคคล

1.2 ด้านการพัฒนาทีมงาน ประกอบด้วยคุณลักษณะภาวะผู้นำ 4 คุณลักษณะ ได้แก่ ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างเครือข่าย คำนึงถึงหลักเหตุและผล และการสร้างทีมงาน

1.3 ด้านการจูงใจ ประกอบด้วยคุณลักษณะภาวะผู้นำ 10 คุณลักษณะ ได้แก่ การมีส่วนร่วม การจูงใจ ความโปร่งใส เป็นแบบอย่างที่ดี ความพอประมาณ การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า การเข้าถึงชุมชน ระบบการสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อขยายผล ความเสมอภาค และจิตสำนึก ความศรัทธา เห็นคุณค่า

1.4 ด้านคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วยคุณลักษณะภาวะผู้นำ 3 คุณลักษณะ ได้แก่ ความยุติธรรม การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมกับผู้เรียน และหลักปกครองคุณธรรม จริยธรรม

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการ

ศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้โครงสร้างของรูปแบบ 4 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิด/หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนา 4) ขั้นตอนได้แก่ สร้างแนวคิด เตรียมการ พัฒนา และประเมินผล และ 4) เงื่อนไขหรือข้อจำกัด

3. การตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบ ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านคุณธรรม จริยธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการจูงใจ ด้านอุดมการณ์ และด้านการพัฒนาทีมงานตามลำดับ และผลการประเมินยืนยันประสิทธิผลของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน มีความเห็นสอดคล้องกับผลการศึกษาคำแนะนำที่ได้ของรูปแบบ

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วยคุณลักษณะภาวะผู้นำ 26 คุณลักษณะ สังเคราะห์เป็นภาวะผู้นำ 4 ด้าน โดยภาวะผู้นำด้านการจูงใจ ประกอบด้วยคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษามากที่สุด รองลงมาคือ ภาวะผู้นำด้านอุดมการณ์ ด้านการพัฒนาทีมงาน และด้านคุณธรรม จริยธรรมตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาจำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม สร้างความเสมอภาค เป็นแบบอย่างที่ดี รวมถึงการสื่อสาร การเข้าถึงชุมชน ดังนั้นภาวะผู้นำของผู้บริหารในการสร้างแบบอย่างที่ดีเพื่อกระตุ้นจูงใจให้เกิดความเชื่อศรัทธาและยอมรับการมีส่วนร่วม สร้างความสัมพันธ์ทางราบให้เกิดขึ้นภายในองค์กรโดยยึดหลักทุกคนมีศักดิ์ศรีมีคุณค่าและมีศักยภาพ สามารถร่วมคิดร่วมทำและร่วมกลุ่มกัน ด้วยความเสมอภาค พ้นจากการเป็นผู้นำเชิงอำนาจไปสู่ผู้นำการพัฒนาเป็นแบบอย่างเกิดจิตสำนึกที่จะสร้างสรรค์งานไปสู่ความสำเร็จและเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายทั้งระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม

สามารถแสดงพฤติกรรมที่สร้างสรรค์และปฏิบัติงานเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จได้ตามเป้าหมาย (ประเวศ วะสี. 2549 : 77-79) และผลการสังเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ ได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านอุดมการณ์ ด้านการพัฒนาทีมงาน ด้านการจูงใจ และด้านคุณธรรม จริยธรรม อาจเนื่องมาจากผู้บริหารในบทบาทของผู้นำจำเป็นต้องแสดงภาวะผู้นำเพื่อริเริ่มการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นทั้งในการประพฤติและปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้ภาวะผู้นำทั้ง 4 ด้าน จึงมีความสำคัญสำหรับผู้บริหารในการแสดงวิสัยทัศน์เพื่อเปลี่ยนค่านิยม วัฒนธรรมของบุคลากร ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมและแนวทางปฏิบัติ การเปลี่ยนจิตวิญญาณของคนให้มีอุปนิสัยดี มีความประพฤติดี ต้องเริ่มต้นตั้งแต่ระดับพื้นฐานโดยอาศัยความร่วมมือจากผู้บริหารของโรงเรียนได้เริ่มต้นทบทวนกิจวิสัยทัศน์เพื่อให้เกิดการพัฒนาก้าวหน้าต่อไป (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. 2556 : 12-13)

2. การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้โครงสร้างของรูปแบบ 4 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิด/หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนา 4 ขั้นตอน ได้แก่ สร้างแนวคิด เตรียมการ พัฒนา และประเมินผล และ 4) เงื่อนไขหรือข้อจำกัด ดำเนินการประชุมผู้เชี่ยวชาญเพื่อวิพากษ์และประเมินรูปแบบที่สร้างขึ้น ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน อาจเนื่องจากรูปแบบที่สร้างขึ้นมีกระบวนการพัฒนาเป็นลำดับขั้นซึ่งผู้บริหารสามารถพัฒนาได้ด้วยตนเอง สร้างแนวทางในการพัฒนาดน การรับรู้ และสร้างวินัยให้เกิดขึ้นในตนเอง ซึ่งย่อมส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน (อดิศร เนาวนนท์. 2550 : 89) ส่วนโครงสร้างของรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา (ปราณี แสงทวีสุข. 2547 : 49-86) และรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (สมบุญศรีศิริธรรม. 2547 : 175)

3. การตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ พบว่าภาพรวมการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการจูงใจ ด้านอุดมการณ์ และด้านการพัฒนาทีมงาน ตามลำดับ จากประเด็นที่พบว่าด้านคุณธรรม จริยธรรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีแนวทางการบริหารจัดการโดยให้ความสำคัญกับหลักคุณธรรมใช้ภาวะผู้นำในด้านคุณธรรม จริยธรรมเพื่อสร้างมาตรฐานการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. 2548 : 39) และผลการประเมินเพื่อยืนยันประสิทธิภาพของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 8 คน พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกับผลการศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบ อาจเนื่องจากผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้มีประสบการณ์ ความสำเร็จในแนวทางการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจและมีความเป็นไปได้ในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับการประเมินรูปแบบที่เน้นประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒิ (Eisner. 1976 : 192-193) ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติและมาตรฐานด้านความเหมาะสมตามหลักคุณธรรม จริยธรรม (Joint Committee Evaluation Standards. Online. 2010)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นรูปแบบการพัฒนาที่คาดหวังให้ผู้บริหารมีกระบวนการคิดการปฏิบัติ เกิดตัวแบบภายในตน วิสัยทัศน์ในการนำความรู้แนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติพัฒนาศักยภาพสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

1.2 ในการศึกษาารูปแบบผู้บริหารสถานศึกษาควรคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษาและประยุกต์แนวทางการปฏิบัติให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานศึกษา

1.3 เป็นรูปแบบการพัฒนาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ผู้บริหารอาจสร้างเครือข่ายสนับสนุนการพัฒนาร่วมกับสถานศึกษาอื่นๆ เพื่อสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้น

1.4 ในส่วนของกระบวนการพัฒนารูปแบบขั้นเตรียมการซึ่งเป็นขั้นตอนการประเมินก่อนการพัฒนาและขั้นประเมินผล ควรจะกำหนดคุณลักษณะที่ต้องพัฒนาและคุณลักษณะที่ประเมินหลังการพัฒนาเพื่อให้ผู้บริหารได้ทราบผลการประเมินซึ่งจะส่งผลต่อแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยเชิงปฏิบัติการในสถานศึกษาที่เตรียมพร้อมรับการประเมิน เพื่อทราบปัญหา อุปสรรคในการดำเนินการตามสภาพจริงและแนวทางแก้ไข ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำเพื่อส่งเสริมศักยภาพการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินงานพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเกิดประสิทธิผลและประสิทธิผลบรรลุตามเป้าหมาย และควรศึกษาวิจัยทัศนะจากผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครู นักเรียน ชุมชน เพื่อสะท้อนถึงประสิทธิผลและประสิทธิผลของสถานศึกษาแบบองค์รวม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. อัดสำเนา.
- _____. (2554). **แนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา**. ม.ป.ท.
- _____. (2555). **แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน)**. กรุงเทพฯ : บิสซิเนสเพรส แอนด์ ดีไซน์.

- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และปริญญ์ ธรรมปิยา. (2556). **ตามรอยพ่อ ชีวิต พอเพียงสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ประเวศ วะสี. (2549). **พระเจ้าอยู่หัวกับรหัสพัฒนาใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ออฟเซทครีเอชั่น.
- ปราวณี แสนทวีสุข. (2547). **การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2548). **ภาวะผู้นำ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วิรัตน์เอดิเตอร์.
- สมบุญ ศิริธรรมิทธิ. (2547). **การพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดิครเนาวนนท์. (2550). **ผู้นำทางวิชาการและการพัฒนาหลักสูตร**. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. (พิมพ์เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมายุ 80 พรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว)
- Eisner, E. (1976). "Educational connoisseurship and criticism : Their form and Functions in education evaluation". *The Journal of Aesthetic Education*. 10(3) : 135.
- Joint Committee on Standard for Education Evaluation. **Joint Committee Evaluation Standards**. [Online]. Available : <http://en.wikipedia> [2010, July 1].